

HERŞEY ALLAH'I C.C ZİKREDER

“ Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O’nu tesbih eder. O’nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihlerini anlayamazsınız . Şüphesiz ki O Halimdir, Gafûrdur “ (çok bağışlayandır)” . İsra suresi, ayet 44

Rabbimiz, “ **el-Hayy**” ism-i şerîfinin tecellisi ile, yarattığı bütün varlıklara hayat nasîb etmiştir. Kâinatta esâsen “cansız” denilebilecek hiçbir varlık yoktur. Bitki, hayvan, insan gibi canlıları dikkate alarak, canlılık, yalnız onlara mahsus görülürse de, bir atomun içindeki maddelerin cümbüşünü ilâhî muhabbet nazarıyla temâşâ edersek, cansız zannedilen bir maddenin aslında sâhip bulunduğu müthiş canlılığın hayranlığı ve dehşeti içinde kalırız. Bu dehşet, mikro varlıklardan makro varlıklara doğru mütemâdiyen artarak tezâhür eder. Cenâb-ı Hak, yarattığı canlı -cansız bütün mahlûkâtına kendini tanıtmış ve onları dâimî bir sûrette zikir ile vazifelendirmiştir. Bu sebeple bütün varlıklar, yaratılışları muktezâsınca (*gereğince*) kendi hâllerine mahsus bir sûretle Rablerini tanırlar ve O’nu zikrederler. Cemâdât, nebâtât ve hayvânât, aynı zamanda Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimizi ve diğer peygamberleri de tanırlar. Bu hâl nebevî mucizelerde mütemâdiyen görülür. Onlar yeri geldiğinde taşa, asâyâ ve benzeri cansız varlıklara Allâh’ın lutfuyla âdeta ruh verirler. Bu sebepledir ki Ebû Cehl’in elindeki taşlar, Peygamberimizin mucizesi olarak dile gelmiş, O’nun doğruluğunu tasdik etmiş ve Hakk’ı zikretmiştir. Hazret-i Mûsâ’nın elindeki asâ ise yine Allâh’ın lutfuyla ejderhâya dönüşmüş, Firavun’u korkutmuştur. Yine bir zamanlar Kızıldeniz, ilâhî emre boyun eğerek Hazret-i Mûsâ ve ashâbına yol olmuş, buna mukâbil sıra Firavun ve askerlerine geldiğinde ise, onları tanıyıp helâk etmiştir. Mescid-i Nebevîdeki hurma kütüğü, Rasûlullâh’a firak ve hasretinden inleyerek ağlamıştır. Ayrıca bir çok hayvan da, kendilerine zulmeden sahiplerini, yine o Varlık Nûru -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’e şikâyet etmişlerdir.

Hazret-i Mevlânâ şu veciz beyitleriyle cemâdâtın ilâhî emre itaat etmelerini ne güzel ifâde eder: “ *Görmez misin? Bulutlar, güneş, ay ve yıldızların hepsi de bir nizam üzere hareket ederler. Bu sayısız yıldızların her biri, vaktinde doğar, doğuş zamanları ne geri kalır, ne de önce olur.*

Bu hârikaları nasıl oldu da, peygamberlerin mucizelerinden bilmedik, anlayamadık?

Onlar taşı ve asâyı akıllı hâle getirdiler. Bunları gör de öbür cansızları asâ ile, taş parçası ile kıyas et.

Taş parçalarının azîz Peygamber Efendimiz’e ve asânın da Hazret-i Mûsâ’ya itaat etmeleri, diğer cansız sandığımız bütün varlıkların Hakk’ın emrine nasıl boyun eğdiklerini haber verirler.

Onlar derler ki: “Biz Allâh’ı biliyoruz ve O’na itaat ediyoruz. Biz rastgele yaratılmış boş şeyler değiliz. Biz hepimiz Kızıldeniz’e benzeriz. O, deniz olduğu hâlde batırıp boğacağı Firavun ile İsrâiloğullarını tanıyıp ayırt etti.

Nerede bir ağaç ve taş varsa, Hazret-i Mustafâ’yı görünce apaçık selâm vermişti ya. İşte cansız bildiğin her şeyin de canlı olduklarını böylece bil!..”

Yâni sadece insanlar ve cinler değil, hayvânât ve hattâ cemâdâta kadar bütün varlıklar, yüzü suyu hürmetine yaratıldıkları Fahr-i Kâinât -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz’i ilâhî bir sır ile tanırlar. O’na sonsuz bir muhabbetle kayıtsız şartsız itaat ederler. Fakat dünya hayâtındaki imtihan sırrına binâen insanoğlunun gözlerine çekilen gayb perdesi, bunun

farkedilmesine çoğu zaman mânî olur. Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in bizleri gafletten uyandırıcı şu hadîs-i şerîfleri, ne kadar ibretlidir :

“ Cinlerin ve insanların isyankâr olanları dışında, yerde ve göklerde bulunan bütün varlıklar, benim, Allâh'ın Resûlü olduğumu bilirler.” (Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 310)

Bu da gösteriyor ki Allâh ve Resûlünü tanıyıp itaat etme keyfiyeti sâdece insana münhasır değildir. Bilakis bu hususta diğer mahlûkâtın, gayr-i irâdî (*iradeleri dışında*) olarak daha ileri seviyede bulunduğu bile söylenebilir. Âyet-i kerîmede Cenâb-ı Hak bu gerçeğin bir başka varlıktaki tezâhürünü de şöyle bildirir :

“ .. Kuşları ve tesbih eden dağları da Dâvud'a boyun eğdirdik. (Bunları) biz yapmaktayız.” (el-Enbiyâ, 79)

Rabbimiz âyetlerinde gâfilleri uyandırmakta, yarattığı her şeyin kendisini tanıdığını ve bizim idrâkimiz dışında bir hâl lisânı ile Hâlık'ını (*Yaratan'ı*) zikrettiğini bildirmektedir. Mahlûkâtın zikrini işitebilmekse, ancak ibâdet, zikir, tesbîh ve samîmî bir kulluk hayâtı netîcesinde gönlün saf hâle gelmesi ve böylece gaflet perdelerinin kalkıp hakikat âlemine vâkıf olmasıyla mümkündür. Yûnus Emre Hazretleri'nin sarı çiçekle sohbeti de bu kabîldendir. Büyük Hak dostu **Aziz Mahmûd Hüdâyî** Hazretleri'nin şu kıssası, bitkiler âleminin de zikrullâh ile meşgûl olduklarını ne güzel ifade eder :

Birgün Üftâde Hazretleri, müridleriyle berâber bir kır sohbetine çıkmıştı. Emri üzerine bütün dervişler kırın en güzel yerlerini dolaşarak hocalarına birer demet çiçek getirdiler. Ancak Kadı Mahmud Efendi'nin elinde sapı kırılmış, solgun bir çiçek vardı sâdece .. Diğerlerinin ellerindekileri neşeyle hocalarına takdîminden sonra Kadı Mahmud, boynunu bükerek bu kırık ve solmuş çiçeği Üftâde Hazretleri'ne takdîm etti. Üftâde Hazretleri diğer müridânın meraklı bakışları arasında sordu:

“ Evlâdım Mahmud! Herkes demet demet çiçek getirdikleri hâlde sen niçin sapı kırık, solgun bir çiçek getirdin ? ” Kadı Mahmud edeple başını önüne indirerek cevap verdi :

“ Efendim! Size ne takdîm etsem azdır. Ancak hangi çiçeği koparmak için elimi uzattıysam, onu “Allâh, Allâh” diyerek Rabbini zikreder bir hâlde buldum. Gönlüm onların bu zikirlerine mânî olmaya râzı gelmedi. Çâresiz ben de elimdeki, zikrine devâm edemeyen şu çiçeği getirmek zorunda kaldım.”

Hazret-i Mevlânâ buyurur : “*Kuşların sultanı leylektir. Onun “lek, lek”leri nedir, bilir misin? O: Hamd ü lek, şükürü lek, mülkü lek, yâ Müsteân! (Yâni hamd sana, şükür sana, mülk senin ey kendisinden yardım beklenen Rabbim!) demektir.*”

Muhyiddîn-i Arabî -kuddise sirruh- da bu hususta şöyle buyurur : “Bütün varlıklar kendilerine has bir sûrette Allâh'ı zikrederler. Fakat bu hususta varlıklar farklı seviyelerdedir : Mahlûkât içinde gafletten en uzak olanı cemâdâttır. Çünkü onlar, yemek-içmek, hava teneffüs etmek gibi ihtiyaçlardan müstağnîdirler. Cemâdattan sonra nebâtat gelir ki, ihtiyaç başlar. Zîrâ, toprak, su ve güneşten aldıkları gıdaları ilâhî tâyinle terkîb edip rengârenk çiçekler, yapraklar ve meyveler vücûda getirirler. Daha sonra hayvânât gelir. Bunların hayatî fonksiyonları nebâtâttan daha mütekâmildir. Bundan dolayı ihtiyaçları çoğalmıştır. Nefsâniyet artmıştır. İnsanın ihtiyaçları ise bitmek tükenmek bilmez. Benlik, hayâlât ve dünyevî ihtiraslar onu devamlı gaflete sevk eder.” Âyet-i kerîmede buyrulur :

“ Ey insan! Seni yaratıp seni düzgün ve dengeli kılan, seni istediği gibi şekillendiren, kerem sâhibi (*ihsânı bol*) Rabbine karşı seni aldatan nedir? ” (el-İnfitar, 6-8)

Kâinât sayfalarındaki esrar ve hikmeti gerçek anlamıyla telakkî edebilmek, ancak gönül âleminde derinleşmeye bağlı bir keyfiyettir. Gönül gözüyle yeryüzüne ve semâyâ nazar eden bir mümin, kalbinin bambaşka bir hissiyât ile dolduğunu farkedebilir. Kur'ân-ı Kerim, göklerde

ve yerde zerreden kürreye her şeyin Hâlık'ını zikir u tesbîhte bulunduğunu îlân etmektedir. Göklerin, yerin, dağların, ağaçların, çimenlerin, güneşin, ayın, yıldız ve yıldırımların, hayvanların, yuvarlanan taşların, hattâ yere düşen sağlı sollu gölgelerin sabah-akşam secde ettiğini şöyle bildirir :

“ Göklerde ve yerde bulunanlar da onların gölgeleri de sabah akşam ister istemez sadece Allâh'a secde ederler.” (er-Ra'd, 15)

“ Allâh'ın yarattığı herhangi bir şeyi görmediler mi ? Onun gölgeleri, küçülerek ve Allâh'a secde ederek sağa sola döner.” (en-Nahl, 48)

Âyet-i kerîmeler, önümüze son derece ihtişamlı bir manzara seriyor. Bu manzarada secdeler, gölgelerin de iştirâkiyle çift hâldedir. Yâni biri varlığın; diğeri de o varlığın gölgesinin olmak üzere aynı anda çift secde... Kâinâtın her zerresi, inanarak veya inanmayarak hep birlikte Rabb'e ibâdet için secdeye varmış ve kendisini Hâlık'ının huzûrunda vazifesini îfâ etmeye vermiş... Bütün kâinât secdedeyken, hattâ münkir ve gâfillerin varlıkları bile gayri irâdî Hak Teâlâ'nın irâdesine râm olmuşken, heyhât ki o gâfillerin kalbleri inkâr ve mâsiyetin gaflet ve şaşkınlığı içindedir!.. Allâh'tan başka ilâhlar edinen gâfiller de bilmezler ki, putlaştırdıkları eşyânın gölgesine varıncaya kadar bütün varlık, aslında o inkâr ettikleri Allâh'a yönelmiş hâlde ve Rabb'in bütün kâinâta koyduğu nizâma tâbî durumdadır ! Bu ne büyük aldanış ve ziyandır ! Yine âyetlerde gölgelerden, eşyâdan, canlılardan ve meleklerden müteşekkil bir sahne tasvîr ediliyor. Hepsini bir ibâdet vecdiyle ve huşû içinde vazîfesini îfâ ediyor. Allâh'a ibâdet etmekten kaçınıp, emrine muhâlefet etmek bedbahtlığı ise yalnızca insanoğlunun şaşkın gâfillerine âit bir keyfiyet olarak kalıyor. Âyet-i kerîmeler, bütün mahlûkâtın ve hattâ gölgelerinin bile Rablerine boyun büküşünü, bu gâfillerle âdeta istihzâ edercesine yüzlerine çarpıyor.

Gerçekten etrafımızı bir ibret nazarıyla seyredersek, ufukların derinliklerine doğru uzanan göklerin yerlere kapanışı, dağların uzanırları ne değişik bir secde hâlidir. Ağaçların, çiçek ve çimenlerin, hayvanların ve insanların, sağdan soldan topraklara düşen gölgeleri, o heyecanlı secde hâlini ne güzel sergiler. Sanki toprak her varlığın gölgesinin bir seccâdesidir. Yağmur hâdisesi de, sanki bir semâvî ağlayış, çakan şimşeklerin arkasından gelen gök gürültüleri, semânın sînesinden fıskıran âşikâre feryatlardır. Yerdeki ve göklerdeki mahlûkâtın hâlleri, duyarlı bir yürek için ne müthiş bir irşaddir. En küçük bir böceğin iğne ucu kadar kalbindeki niyazlarından, tâ cesim ve haşmetli hayvanların kükreşilerine kadar hepsi ilâhî kudret akışlarının ayrı ayrı tezâhürleridir. Bülbüllerin bir damlacık yüreklerinden dökülen feryat nağmeleri, kumruların yayılan “hû, hû”lar, leyleklerin “lek, lek”leri, alıcı gönüller için ne duygulu tesbihlerdir. Hak Teâlâ âyette şöyle buyurur:

“ Görmez misin ki ; göklerde ve yerde olanlar güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların birçoğu Allâh'a secde ediyor. Birçoğunun üzerine de azap hak olmuştur .. ” (el-Hacc, 18)

Görüldüğü gibi varlıklar ve hattâ cemâdât, hep tesbihât hâindedir. Ne yazık ki insanların bir kısmı Allâh'ın zikrinden gâfil kalmaları sebebi ile azâba dûçâr olacaklardır. Gerçekten cihandaki zerrelere kadar her şey Hâlık'ını tanımakta, kuşlar bile ibâdet ve niyazlarını bilmekte, dağlar, dereler zikir u tesbîhe devam etmektedir. Hâl böyleyken kâinâtın bu ihtişamlı zikir, tesbih ve ibâdet programı karşısında bile insanın intibâha gelmemesi ve bu ibretli manzaradan hisse alamayıp alık ve abus bir hâlde Hakk'ın zikrinden mahrum kalması, insanlık haysiyetiyle bağdaşmayan ne acı bir kayıptır. Şüphesiz ki, ilâhî ünsiyetin yolu, kulun Rabbini unutmamasıdır. Basîret sahibi müminler hangi yöne baksalar O'nun zikir nûrunu; neye kulak verseler O'nun tesbih nağmelerini dinlerler. Bizler de bu dünya hayâtında Rabbimizi ne kadar anarsak yarın ukbâda ilâhî vuslata o seviyede vâsıl oluruz. Temiz bir

vicdanla yaşamanın, îmânla ölüp ebedî huzur ve safâya kavuşmanın yolu Rabbi unutmamaktır. Zira Rabbinin unutanın ömrü, bir gaflet girdabında ziyan olur gider. O gafletten ancak ölümlle uyanılır. Lâkin o vakit her şey bitmiş ve büyük bir hüsrânın içine düşülmüş olur. Âyet-i kerîmede buyrulur :

“ Allâh’ı unutan ve bu yüzden Allâh’ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar yoldan çıkan kimselerdir.” (el-Hasr, 19)

Sahâbeden biri:

“ Yâ Resûlallâh! İslâmî hükümler çoğaldı. Bana Allâh’ın rızâsını ve âhîret saâdetini kolayca kazanacağım bir şey öğret ki yapayım.” deyince, -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz ona: **“ Dilin zikrullâh tesbihiyle dâimâ ıslak olsun.”** (Tirmizî, Daavât, 4; İbni Mâce, Edeb, 53) buyurmuşlardır.

Allâh ‘ı zikretmek, Allâh lafzını sâdece kelime olarak tekrarlamaktan ibâret değildir. Zikir, ancak tahassüs istîdâdının (*duyguların*) merkezi olan kalbde mekân bulduğu zaman niyet ve amellerin seviye bulmasına âmil olur. İşte bu keyfiyette bir zikir, kulun bezm-i eleste, **“Evet! Sen bizim Rabbimizsin!”** (*A’raf suresi, ayet 172*) şeklinde Cenâb-ı Hak ile yapmış olduğu ahdine vefâ göstermesi ve o sadâkatle Rabbinin aslâ unutmamasıdır. Zikrullâh’tan gâfil kalmanın büyük tehlikesinden dolayıdır ki Cenâb-ı Hak biz kullarına bu hususta pek çok ikâzlarda bulunmuştur. Hattâ Hazret-i Mûsâ ve Hârûn -aleyhimesselâm- birer peygamber oldukları hâlde Cenâb-ı Hak onları Firavun’a gönderirken:

“ Sen ve kardeşin, birlikte âyetlerimi götürün. Beni anmayı ihmâl etmeyin.” (Tâhâ, 42)

buyurarak, onları dahî bu ikâzdan hâriç tutmamış, bu sûretle muhtemel ki bizlere bir örnek ve ibret teşkil etmesini murâd eylemiştir. Mümin gönüllerin gaflet katılığından kurtulup ilâhî rızâyâ nâil olabilecek hassâsiyete ulaşmasının yolu, zikir-i dâimîden geçmektedir. Bu da bir müddet veya bir mevsim değil; bir ömür boyu, her nefes alıp verişte zikrullâh şuurunu taşımakla mümkündür ki ancak bu sâyede mânevî uyanıklık hâsıl olur. Cenâb-ı Hak Kur’ân-ı Kerîm’de :

“ İmân edenlerin Allâh’ı zikretme ve O’ndan inen Kur’ân sebebiyle kalblerinin ürpermesi zamanı daha gelmedi mi?..” (el-Hadîd, 16) buyurur.

Bu âyet, Mekke’de çile ve sıkıntı içinde yaşadıkları hâlde, hicretten sonra bol rızık ve nîmetlere kavuştukları için gevşeyen bir kısım sahâbîyi uyarmak için nâzil olmuştur. Bu itibarla bizler de Rabb’e sonsuz bir muhabbet iklimine girerek, dünyevî ihtirasların ve fânî menfaatlerin sarsamayacağı bir mânevî zindeliğe erişme gayreti içinde bulunmalıyız. Zîrâ sevenler sevdiklerini dâimâ gönüllerinde taşırlar ve aslâ hatırlarından çıkarmazlar. Sevgisiz bir kalb ise ham toprak gibidir. Mârifet sevmektedir. Zîrâ varlığın sebebi muhabbettir. Cenâb-ı Hak zâtına duyduğu muhabbet sâikıyla bilinmeyi murâd etmiş ve bu âlemi yaratmıştır. Sevginin büyüklüğü, sevilen uğrunda yapılan fedâkârlık ölçüsündedir. İşte seherlerde uyanıp Hak Teâlâ’ya ilticâ etmek de bu hâlin en bâriz misâllerinden biridir.

Yâ Rabbî ! Biz kullarını bir nefes bile Sen’den gâfil eyleme ! Günlerimizi ve gecelerimizi zikrullâhın bereketiyle tenvîr eyle ! Seherlerin feyiz yağmurlarıyla gönlümüzü ihyâ eyle ! Zikrullâhın ihtişamlı hakîkatinden hisse alabilmeyi cümlemize nasîb eyle ! Senin azamet-i ilâhiyyeni idrakten mahrum kalanlara da hidâyet eyle ! Seherlerde Sen’i zikredenler hürmetine vatanımızı ve milletimizi şerirlerin şerlerinden muhâfaza eyle ! Âmîn !..

(Bu makâlâ Osman Nuri Topbaş hocafendinin “Son Nefes “ isimli kitabından alınmıştır)